

NARODNA STRAŽA

IZLAZI SVAKE SUBOTE. — PRETPLATA IZNOSI GODIŠNJE DIN. 60, POLUGODIŠNJE I TROMJESEČNO RAZMJERNO. — ZA INOZEMSTVO DVOSTRUKO. — OGLASI PO CIJENIKU. — PISMA I PRETPLATA SE ŠALJU NA UREDNIŠTVO I UPRAVU „NARODNE STRAŽE“ ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

BROJ 34.

ŠIBENIK, 26. RUJNA 1925.

GODINA V.

Radikalska ucjenjivanja.

U nedjelju održana je u Osijeku okružna konferencija radikalne stranke za virovitičku županiju, kojoj su prisustvovali i delegati radikalne stranke iz Baranje i Srijema. Konferenciji je predsjedao vođa osječkih radikala nar. zastupnik dr. Momčilo Ivković, a prisustvovalo je zborovanju još nekoliko zastupnika radikala. Učesnika konferencije je bilo vrlo mnogo: preko 500. Konferenciju je otvorio dr. Ivković te u svom govoru istakao veliko nezadovoljstvo radikala iz Banovine sa novom politikom radićevaca. Osobito je napao radićevce, što hoće premještanje njihovih činovnika. Nakon Ivkovića, govorio je i bivši zastupnik Milan Čudić, koji je iznio nekoliko slučajeva Radićeve nelojalnosti. Govorili su još neki radikali iz Hrvatske, među njima i neki seljaci te je na koncu donesena jedna rezolucija sa deset točaka. U njoj radikali protestuju protiv premještanja činovnika, zahtijevaju da se objavi pismeni protokol sporazuma između radikala i radićevaca, i najenergičnije traže od svog vodstva da poduzme korake, da predstavnici HSS obustave borbu u narodu protiv radikalne stranke. Dalje traže da jedan poslanik iz njihovih krajeva uđe u vladu te na koncu prijete, da će ako kroz dva mjeseca ne dobiju na rezoluciju povoljan odgovor, sazvati konferenciju oblasnih radikala te kidati s radikalnom strankom.

Rezolucija radikala virovitičke županije, s kojom se saglasio i nar. zastupnik Leovac, je izazvala priličnu senzaciju. Sam *Obzor* je u jednom broju uz izvještaj o konferenciji pokušao umanjiti važnost osječke rezolucije, iako pokazuje zabrinutost. I drugi listovi vladini su se osvrnuli na izjave radikalskih prvaka u Osijeku, ili su se stavili u stav mudre šutnje.

Imamo dakle jedan novi spor u radićevsko-radikalnoj koaliciji, koji bi se ukoliko dao označiti kao radikalno ucjenjivanje radićevaca. Radićevci su pali još kod stvaranja RR-koalicije na niske grane. To se sve dogodilo njihovom krivnjom. Tko je kod radićevaca političar i državnik? Pavle Radić nije, nije ni dr. Šuperina, nije dr. Nikić! Dr. Krajač je financijski stručnjak, ali državnik nije. Stjepan Radić, koji ima karakteristike svega, samo ne državnika, u političkom životu nema ni spretnosti, ni načelnosti, ni taktike za vođenje državne lade u jednoj koaliciji s radikalima. Radikali, baš kao što su prigodom stvaranja RR-koalicije sa demisijama Milutina Dragovića stjerali radićevce u kozji rog, tako i sada prigodom rekonstrukcije vlade, koja će uslijediti prije novog zasjedanja Skupštine, žele da naprave pritisak na radićevce da sute i da ne smetaju radikalnoj agitaciji u hrvatskim krajevima. Moglo bi se dogoditi da radikali zbilja udovolje zahtjevima svojih osječkih drugova te da prime kojeg njihovog predstavnika u

vladu, ali bi dakako to išlo na račun kojeg radićevca, koji bi ispaio iz vlade, a ne radikala. Radikali se danas osjećaju jakim, jer im je uspjelo podrovnati Radićeve pozicije u Banovini. Oni su kod izbora u Vinkovcima, gdje su prije dobivali 137 glasova, sada dobili 434. Oni su dobili čitav niz odbornika u čisto hrvatskim općinama.

Stoga je radikalima, koji u politi-

ci pokazuju svoju vizantinsku čud. lako da se igraju s radićevcima. Radićevski birači su postali apatični. Ne mare ni za što. Čuli smo od stotinu ljudi, pa i od bistril naših otočana ispred Zadra, da ih je radićevska politika, kojoj su oni dali povjerenje, zgadila tako, da ih više nitko ne će natjerati na birališta. Tome je kriva dakle radićevska politika sama i njoj, ludoj i bezglavoj, imamo zahvaliti i za uspjeh i najnovijeg radikalnog ucjenjivanja.

se opet iza leđa Čehoslovačke sporazumijeva s Njemačkom, koja ne napušta pravo vindiciranja sjeverno- i zapadnočehkih krajeva.

Tako se eto javlja list samog premijera, bolje reći one stranke, kojoj on pripada, protiv politike dra Beneša. To je osobito važan i zanimiv pojav i to baš pred izbore. Dr. Beneš tjerao je u posljednje vrijeme malo imperijalističku politiku prema vani, baš kao i dr. Kramarž u unutrašnjosti. Dr. Beneš nije imao nikakvih obzira prema Maloj Antanti i njihovim interesima, osobito u nacionalnim i gospodarskim pitanjima. Njegova uslužnost prema Italiji i snubljenje Italije, bila je poimence u gospodarskom pogledu često puta u velikoj protimbi sa našom politikom i našim gospodarskim interesima. Na Austriju i na Mađarsku nije se dr. Beneš nikako obazirao, već se, kako mu predbacuje češki agrarni organ, oslonio samo na francusku politiku. Što više: dr. Beneš identificirao se sa interesima zapadnih velikih vlasti zaboravljajući posve, da to Čehoslovačka nije i da to ne će biti. Međutim saziv konferencije ministara vanjskih poslova Saveznika pokazao je, kako je bila politika dra Beneša kriva, jer nije računala sa eventualnim sporazumom između Njemačke i Francuske. U tom pak slučaju morao je dr. Beneš znati da se čehoslovačka politika mora zaputiti posve drugim smjerom, nego li je ona polazila dosele, poimence prema Nijemcima i u unutarnjoj politici. U unutarnjosti nije se smjelo toliko popuštati sokolskojlegionarskoj političkoj orijentaciji, koja je vidjela samo narodnu češku državu, a zaboravila na Nijemce, Rusine i Mađare u novoj republici. I ako se ne može za unutarnju politiku učiniti dr. Beneš odgovornim, ipak se moglo od njega očekivati, da će on spriječiti zatvaranje njemačkih škola kao i sekvestriranje njemačkih kupališta. To je sada prigodom ženevske konferencije bilo za Nijemce kao naručeno, jer su i opet počeli da trabunaju o pravu samoopredjeljenja u pogledu pripadnosti sjevernočehkih krajeva. Razmak između austrijske političke uprave kod narodnih problema i sadašnje ere čehoslovačke, odviše je malen, a da se ne bi svatko dosjetio sličnosti. Dr. Beneš znade da je opstanak mlade republike zagaranтован samo, ako se Česi nagode i sporazume sa Nijemcima. To je upravo životna zadaća Čeha, da izmire germanski i slavenski svijet. Inače u toj zemlji nikada mira. Danas manje, nego li u vrijeme monarhije. Kada je vidio dr. Beneš da Francuska polazi svim mogućim sredstvima u susret Njemačkoj upravo na stari viteški francuski način, morao se i on poskrbiti za to, da u unutarnjoj politici ne bude ničega što bi imalo i sjenu nasilnog režima. Ali to je dr. Beneš propustio. To je šteta, koja će se dati reparirati samo potpunom reorijentacijom vanjske politike od Francuske k slavenskim državama.

Talijani progone naše listove

Broj od srijede polutjednika *Goriške Straže*, glasila Slovenaca pod Italijom, donasa na čelu lista uvodnik sa dekretom videmskoga prefekta Umberta Ricci-a, kojim ovaj po prvi put opominje urednika lista Poldu Kemperlea. Kao što je poznato, po talijanskom tiskovnom zakonu, ako prefekt dvaput opomene urednika lista, ovaj ne smije više potpisivati list, koji mora tražiti od vlasti odobrenje novog urednika, što se dakako može odugovlačiti, koliko se hoće.

Zašto je prefekt opomenuo urednika *Goriške Straže*? Prefekt u svom dekretu spominje brojne zapljene *Goriške Straže*, koja da je donosila „neistinite i tendenciozne vijesti.“ List je bio zaplijenjen petnaestak i više puta. Prefekt Ricci kaže da *Goriška Straža* „uopće nije ništa drugoga radila, osim što je pod izlikom da brani prava slavenskih manjina, stavljala na slab

glas sav rad vlade.“ Naprotiv je istina, da je *Goriška Straža* samo branila interese slovenskoga naroda od talijanskih dotepenaca iz drugih provincija, koji su se prijetili s oduzimanjem potpora slijepim invalidima, ako ne glasuju za fašističke liste. *Goriška Straža* je osuđivala fašistička nasilja, osuđivala općinske komesarijate, osuđivala rad oko odnarođenja Hrvata i Slovenaca po školama, u kojima danas vlada talijanski jezik kao nastavnica, a hrvatski te slovenski se poučava u „dodatnim urama“, a često puta ni tu, jer sicilijanske učiteljice, koje tjeraju naše učitelje, ne znaju naš jezik. Za to je *Gorišku Stražu* pogodila prva opomena. Da li će ovakve metode protiv naše braće doprinijeti dobrim odnošajima Italije i Jugoslavije, koje je toliko želio Mazzini u svojim Slavenskim Pismima?

Glasovi o rekonstrukciji vlade.

BEOGRAD, 24. rujna 1925.

Zadnjih se dana uporno šire vijesti o rekonstrukciji RR-vlade. I samo glasilo radićevsko-radikalne vlade *Jutarnji List* to priznaje u jednoj vijesti, te kaže, da buduću prigodom otvora novog zasjedanja Narodne Skupštine stupa na dnevni red pitanje izbora novog Skupštinskog časništva, to će doći u vladu do promjene, jer bi neke, osobito radićevske ličnosti imale ispasti iz vlade da uđu u časništvo Skupštine. U radićevskim krugovima se govori, da će na ministarska mjesta postaviti istaknutije neparlamentarce, kao što su to uvijek isticali.

Povodom svih tih vijesti govori se o izmjenama u vladi ove: Iz vlade bi ispaio Pavle Radić te ušao u predsjedništvo Skupštine. Radićevci bi htjeli da imaju svog predsjednika

Skupštine i to opravdavaju time, što bi Hrvat trebao da bude predsjednik Skupštine, kao što je to u svoje vrijeme bio dr. Ribar. Međutim radikali žele da predsjednikom Skupštine bude njihov čovjek. Iz vlade bi osim Pavla Radića otišli i dr. Šuperina te dr. Nikić. Za njihova mjesta su kandidati Predavec, dr. Krnjević ili dr. Basariček. Stjepan Radić bi htjeo da uđe u vladu, kao ministarski potpredsjednik, ali to nije radikalima po volji. Radikalima nije po volji ni želja radićevaca da na mjesto Simonovićevo u ministarstvo socijalne politike uđe Krnjević.

Kako se čuje, sadašnji predsjednik Skupštine bi imao ući u ministarski savjet. Za njegovo mjesto kandidiraju neki radikali Ljubu Jovanovića.

Napadaji na dra Beneša

U zadnjem broju notirali smo napadaj *Venkova*, glavnog glasila češke agrarne stranke i njezinog vođe, sadašnjeg ministra predsjednika Antonina Švehle, na ministra vanjskih

poslova dra Eduarda Beneša. *Venkov* je u svom uvodniku izjavio, da su vrlo loši putevi, kojima dr. Beneš vodi čehoslovačku vanjsku politiku, jer računaju samo s Francuskom, a ta

Velika skupština dra Korošca.

U nedjelju održao se u Mariboru veliki zbor pouzdanika Slovenske Ljudske Stranke za Štajersku. U ogromnoj dvorani sakupilo se 800 pouzdanika i delegata. Interes za zbor je bio tim veći, što predsjednik SLS dr Ante Korošec, koji je imao održati govor o političkom položaju, nije u zadnje vrijeme davao kakvih većih i zamašitijih političkih izjava.

Zbor je otvorio mariborski načelnik dr Leskovar te odmah dao riječ dru Korošcu, koga su mase burnim aklamacijama pozdravile. Nakon što je ocrtao sadašnji politički položaj, dr Korošec — što koristila, onda bi bilo na mjestu predbacivanje da Radićeva stranka nije bila lojalna, poštena i pouzdana saradnica, i to ne samo glede taktike, jer je čitavo vrijeme svoje saradnje u opoziciji kušala škoditi prije svega svojim saveznicima, ali, kako se sada pokazalo, i radi programa, koji je na koncu u cjelini izdala. Radićeva stranka je popustila republiku, federaciju, narodni sporazum i seljačku demokraciju. Ako uza sve to Radić u Hrvatskoj i po Ženevi još uvijek govori o nekakvoj seljačkoj demokraciji, to je smiješno, jer je ipak poznato, da seljaci nemaju nikakve riječi u Radićevoj stranci, a Radić nikakve riječi u Pašićevoj vladi“.

Dr Korošec prikazuje zatim slabu današnje vlade. „Sadašnja vlada je istina brojčano jaka, ali je u svojoj unutrašnjosti nejedinstvena i radi toga slaba. Radić hoće iz Pašićeva zagrljaja a Pašić iz Radićeva društva (Smijeh). Stoga je bahanje, da će novi saveznici vladati pune četiri godine, tek znak nepoznavanja pravih prilika. Obe vladine stranke hoće nove izbore. Radićevci hoće nove izbore da se oslobode neugodnoga i ponižujućeg položaja, u kojem se nalaze, i da bi u izborima, u kojima bi za njih radio sav vladin aparat, dobili na broju svojih zastupničkih mandata. A i radikalna stranka govori već o novim izborima, koji da bi se održali tek po prijemu redovitog proračuna, s kojim hoće na svaki način naprtiti po-

litičku odgovornost Radićeve stranke... Radikalni ne će ni pod kakav uvjet s Radićem na izbore“.

Interesantna su razlaganja dra Korošca o prilikama u radikalnoj stranci, u kojoj je Pašić neograničeni gospodar, što svi teško osjećaju. Dr Korošec zatim konstatira, kako mnogi žele vidjeti SLS u vladi. Međutim SLS ne će ići u vladu ni radi plašenja, ni radi obećavanja, a ni radi samostalnih demokrata. „Ali — kaže dr Korošec — s tim ne ćemo da kažemo, da je za nas u buduću svaka saradnja s radikalnom strankom a priori isključena. Pod stanovitim uvjetima to bi bilo i moguće. Ali danas o tome govoriti bilo bi potpuno bez potrebe, jer stvar nije na dnevnom redu. Pa nismo tako neozbiljni, da bi o sličnim stvarima javno raspravljali“. Ta izreka u govoru dra Korošca je bila komentirana na način, iz kojega je proizlazilo da radikalni traže dodira sa strankom dra Korošca.

Dr Korošec dalje kaže, da treba ustrajati. SLS, dok stranke RR-koalicije ne udovojuju zahtjevima sloven-

skog naroda, ostaje u opoziciji. SLS ne će kapitulirati. Ideja sporazuma Hrvata, Slovenaca i Srba nije mrtva.

Dr Korošec se u nastavku svog govora osvrnuo i na izrabljivanje „državnog i narodnog jedinstva“. „O državnom jedinstvu — veli dr Korošec — ne ćemo govoriti! To smo uvijek priznavali, a od nas zamišljena autonomija se ne protivi državnom jedinstvu. (Tako je!) Glede narodnog jedinstva pravimo podjelu. Isključujemo svako narodno jedinstvo, po kojem bi se morali odreći svojem slovenskom jeziku i svojoj slovenskoj narodnoj svijesti... Ako se slovenski jezik prirodno slije s hrvatskim i srpskim u jedinstven jezik, dobro, mi ćemo tu činjenicu priznati. Ali ne zahtijevajte da se kao niske i podle izdajice određemo svog slovenstva“.

U nastavku svog govora je dr Korošec govorio o politici centralne vlade te o vanjskoj politici. Iza njega govorili su nar. zastupnici Vesenjak i dr Hohnjec. Oba govora su pažljivo saslušana i praćena burnim odobravanjem.

Govor dra Korošca su sve novine notirale kao predznak njegovog zbliženja s radikalima.

Iz domaće i vanjske politike.

ŠTO PIŠE GLAVNI ORGAN RR-VLADE? U uvodniku *Samouprave* od srijede čitamo i ove rečke: „Raniji (PP) sporazum, kao politički akt, ni u koliko nije oslabljen sporazumom, koji je zaključen sa Hrvatskom Seljačkom Strankom, jer se, i po tome novom sporazumu, ima da sprovodi ona ista politika, koja je bila ugovorena i sporazumom između stranke samostalnih demokrata i radikalala“. Dalje čitamo da je Pribičevićeva stranka „grupa, koja ima zdrave osnove u svojem političkom programu.“ — Šta velite na to, gospodo radićevci? Je li zbilja radićevsko-radikalna vlada nastavak prošle PP-vlade?

P RJEŠAVANJE MAROČKOG PITANJA obavlja se bajunetama, topovima i silom. Vijesti za ratišta u Maroku su vrlo protuslovne. Ako uzmemo još, da dolaze preko Pariza, to je zbrka i tendencioznost još ve-

ća. Po svemu se čini da je Francuzima u njihovoj zoni doista uspjelo nešto uznapredovati, ali je zato Španjolcima postalo u sjevernom Maroku tjesno. Mnogo njihovih ekspedicija s morske strane je odbiveno od maročkih ustaša. Tako je bilo od maročke artiljerije potopljeno više ratnih brodova udružene francusko-španjolske mornarice.

TEŽAK POLOŽAJ ENGESKE VLADE. Engleski listovi napadaju Baldwinovu vladu radi silne besposlenosti, koja vlada u Engleskoj. Računa se da ima preko milijun i pol besposlenih radnika. Listovi nagovještaju da bi kao novi ministar predsjednik mogao doći Lloyd George. Računa se, da ako Baldwinovoj vladi ne uspije dobiti kredita za kakve radnje, neće engleski kabinet nikako izbjeći novim parlamentarnim izborima.

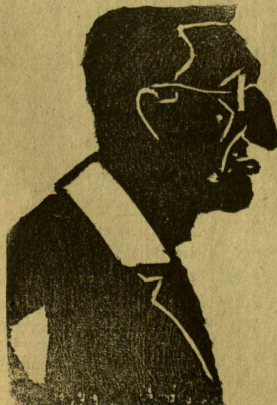
JAKOST TALIJANSKIH FAŠISTA. Danas fašistička stranka broji u

Italiji 9000 muških udruženja sa preko 700.000 organizovanih članova i 590 ženskih udruženja sa 25 tisuća članica. Osim toga raspolaze sa trideset oružanih legija sa ukupno 160.000 boraca, sa 317 narodnih sindikata, u kojima je organizovano 1.800.000 članova. Fašističko željezničarsko udruženje broji 80.000 članova i predstavlja po svojoj važnosti jedan od glavnih stupova fašističke snage u državi. Osim toga fašizam je silom stavio u svoje ruke 6317 općina, a sada se sprema uredba, po kojoj djelatnost općina mora da bude u skladu sa politikom vlade. Opozicija uza sve to nije jedinstvena, i ona kao da i ne postoji. Pojedine stranke već su uzele slobodu akcije za jesensko zasjedanje parlamenta. Tako je već sigurno, da će se socijalni demokrati, unitarici i pučka stranka, dakle više od polovice opozicije povratiti u parlament. Međutim i ako će se borba povratiti u parlament, teško će opoziciji uspeti da zadobije natrag sve pozicije, koje je uslijed svoje neaktivnosti izgubila.

NOVA TAKTIKA SOVJETSKE RUSIJE. Engleske novine bave se vijestima, prema kojima je položaj Čičerina kao komesara za vanjske poslove uzdrman te bi on imao biti zamijenjen Karahanom. Listovitvrde da bi ova promjena morala uslijediti radi toga, što Čičerin nije uspio da Njemačku odgovori od sklapanja pakta sigurnosti. Karahan će uzeti drugu taktiku. On će pomagati pristup Njemačke u Savez Naroda sa namjerom da bi se i Rusija pustila u taj Savez ili pak da bi se Savez Naroda raspao.

UDRUŽENJE AVENTINSKIH GRUPA. Sve tri demokratske oporbene organizacije aventinske i to Unione Nazionale, democijali i radikalni demokrati zaključili su, da će se složiti u jednu parlamentarnu stranku. Međutim imade da ostane netaknut programatički politički karakter svake od udruženih stranaka. Strankom će upravljati posebni odbor, koji će sastojati od članova sviju grupa. *Popolo* u tome nazrijava početak za osnivanje i obrazovanje jednog velikog demokratskog centra, koji bi se najviše upirao na poljodjelce i srednji stalež.

UMIŠLJENOVICJEVI DANI

MILKO MIN

To je i u času, kad izlazi ovaj fejtton, najdeblja ovogodišnja hrvatska knjiga. Čudo. Hrvatska Matica je izdala nekoliko po opsegu šturih knjiga, i od tih jednu stare Kassovitz-Cvijičeve, koja se po vlastitim memoarima nalazi u rodstvu, prijateljstvu, kumstvu sa svim mogućim starohrvatskim ličnostima. Šture knjige su nekako

obligatne u našoj literaturi. A šture, ozbiljno šture knjige su nekako još obligatnije. Međutim se gospodin Milko Min (pod tim imenom se krije — dakako ne u Šibeniku! — jedna poznata osoba) odvažio i predao u javnost jedan knjigu sa dvjestasetdeset osam stranica. Tačni naslov knjige zapravo glasi: Umišljenovičevi dani u provinciji i metropoli (satirična pripovijest).

U vrijeme, kad se radi literarne krize raspisuju ankete, ovakva knjiga ozbiljno pobuđuje interes. Drugo je pitanje, da li ona taj interes i zaslužuje i kako ona plaća taj interes. Ipak, držim da se mora i na početku ovog napisa reći, da je knjiga, o kojoj je govora, jako grješna. Gospodin pisac je u toj knjizi, koja nosi prilično zanimiv podnaslov, nagomilao dosta a i previše banalnosti, netačnosti i površnosti. Strah me je, što moram tako početi. Ali, čim sam uzeo knjigu, odmah sam kod čitavih stranica, stavaka i rečenica stavljao upitnike: Zašto? Kako? Na koji način? itd.

Gospodin pisac je označio svoju knjigu kao satiričnu pripovijest. Šta je pod tim gospodin pisac htjeo reći? To iz knjige nisam mogao razabrati. Ako već kudi Umišljenoviča, Jezeranskoga et comp., zašto iznaša njemu

simpatični lik starog Trbuhovića na način, da čitaocima bubrezi od smijeha pucaju. Oko Trbuhovića pušta suzu, a njegova ruka blagosivlje zaručke Nevenke i Mirka, kao u kakvom lijepom kinematografskom komadu ili kao u scenama veselog dramatičara Ben Akibe. Što šiba gospodin pisac? Jednu nemoguću vrstu ljudi. Što prema njima iznaša pisac kao nešto pozitivna i simpatična? Jednu grupu naivnih, dobroćudno-glupih ljudi. I svi ti ljudi, i simpatični i nesimpatični piscu, nose odlična imena: Trbuhović, Umišljenović, Jadarić, Svagdančić, Dangubić. Otvorio sam par knjiga starog Vilima Korajca i našao u njima nekoliko identičnih imena: Tikvanović, Strielčević, Pravorečić, Čuturić. Dakle ista imena s malom varijacijom, ali ogromna razlika između načina prikazivanja Milka Mina i Vilka Korajca. U Korajca dosljedno se „pegla“ jedna literarna pojava, a u knjizi Milka Mina dobivamo utisak, da su svi tipovi — od prvog do zadnjeg gospodina — vrlo neinteligentni, idioti, ali i to ne svi idioti s komadom srca.

Odakle ta pogriješka? Svakako iz loše izradne tipova. Možda pripada piščevom mentalitetu izradnja takvih tipova. Ali to je svejedno. Umišljenović je tip starog studenta, koji ima

sve osobine svog imena. J. M. Ujević je u jednoj svojoj noveli (Braća) prikazao isto takav tip, ali vrlo realnije. Satira se kreće i mora se kretati u realnim potezima. Kako se Nada, krasna cura i k tome — zagrepčanka, može upiljiti i lijevati „vrucе“ suze te mekano i srecdrapateljno oslanjati svoju glavu na očevo rame radi jednog Umišljenoviča, koji po svojoj dialektičkoj sposobnosti ispada glup i naivan, i koga — ne znam baš kako autor od takova šta dolazi! — Min naziva na par mjesta u svojoj knjizi, kao „upozorenje čitačima“, glupim i nedotupavnim. Kako uopće dolazi autor od toga da u svojoj pripovijesti svakome čitaču na svakoj stranici tura pod nos svoje mišljenje i takozvane Ezopove moralne prodike u obliku raznih mudrih riječi i „sentenca“? To je stvar, koja ne spada u jednu s ozbiljnom pretenzijom pisanu knjigu. Ne spadaju uopće u knjigu ni takozvana nagovještavanja. Što treba da autor napred govori, kako će n. pr. Matilda nastradati od Jezeranskoga? Što n. pr. treba da autor nagovjesti na strani 175 da će se Bosiljka, kad dočuje za namjeravani očevo brak zakloniti „u svoju tihu sobicu, da nevidena zajeca, da rukama, koje je posvetio rad,

Opet politička varanja!

RAVNI KOTARI, 22. rujna 1925.

Izvan svake diskusije postoji činjenica, da je Radićev pokret doživio u našoj državi potpunu kapitulaciju svog republikanizma. Ipak u zadnjim trzajima svoje političke agonije kuša na svaki način da i dalje zavarava političkim utopijama široke mase našega naroda. Svjetska štampa čudom se čudi, kakve su to naše mase, da tako slijepo tragaju za poznatim demagoškim tribunom, koji je do jučer izabrljivao njihovo nezadovoljstvo i njihov bijedan položaj u korist svoje stranke. Kad su radićevci tu skoro likvidirali svojim obžavanim republikanizmom i takozvanim „neplaćanjem poreza“ i „nevršenjem vojne dužnosti“, toliko još ostaju drski, da i dalje podržaju svoju izbornu parolu među seljačkim masama sjeverne Dalmacije, da će on — Radić, svjetski diplomata, povratiti Zadar Jugoslaviji. To pjevaju radićevci na svojim sastancima u Ninu i drugdje i na skupštinama svojih organizacija, koje su sad počele kupovati barjake. Bijedne nepismene mase, politički nezrele i neorijentirane, osobito one u Kotarima, još i danas vjeruju u tu političku utopiju svojih blagoljubljivih tribuna. Ta kome nije žao našeg lijepog Zadra? Ta ima li još pošteno mislećeg rodoljuba, koji ne bi želio prisajedinjenje Zadra majci domovini i osim demagoga radićevaca? Pa ipak trijezan čovjek mora da odbije tu demagošku parolu, da će se kroz jednu noć dati promijeniti međunarodni položaj, koji

je posebnim ugovorom nastao između nas i prekomorskog susjeda, s jednostavnog razloga, što je to zasada preuranjeno. Zato bi zaslužnije patriotsko djelo po našem mišljenju vršili radićevi ministri, kad bi proširili i poduprli svestrano djelovanje Jugoslavenske Matice i drugih hrvatskih ustanova među našim elementom u Zadru, Arbanasima, Bokanjcu i Crnom, a ne indolentno dopuštali, da se sistematski odnaruđuje naš element u tim nespašenim krajevima. Za oslobođenje Zadra, gospodo radićevci, treba da rade čitava decenija, koja bi postepeno i sistematski stvarala jaki gospodarski, financijski i prosvjetni front proti Zadru i Italiji, a ne sramotno i dalje dopuštali da sjeverna Dalmacija bude tal. kolonija Eritreja ili Tripolitanijska s novim trgovačkim ugovorom. Ali za jednu takovu misiju mi se dnevno osvjedočavamo da radićevci nijesu dozreli. Nek nam u zanosu svoje demagogije otvore svoje statistike: koliko su gospodarskih zadruga stvorili među svojim pristalica, koliko su proširili pučku prosvjetu i otvorili društava, koliko su pokazali smisla za seljačke i radničke mase, koje traže svoju pomoć. O tom njihovom radu govoriti potpuno je besmisleno.

Neka se zato prestane jednom s niskim političkim varanjima obmanjivati dalje naš narod i osramočivati ga s tim političkim metodama pred domaćom i svjetskom javnošću! L.

zahvali nar. zastupniku bratske Slovenske Pučke Stranke dru Hohnjecu, koji se mnogo zauzeo u Beogradu za uspjeh zahtjeva paških solara. Bez njega možda još danas štrajk ne bi bio dovršen, jer Monopol nije htjeo doći u direktni kontakt sa radnicima i veoma sporo je izvješćivao o stvari u Beograd. Gubitak Monopola u Pagu vrtil se oko 5-600 vagona soli ili oko 30 milijuna dinara, jer je Monopol računao 8-900 vagona soli da će naći u Pagu, a našao je samo 250 vagona.

Međutim dolazi jedno novo veoma važno pitanje. Uprava Monopola je odlučila da će početi u Pagu novi sistem, t. j. mjesto zgribanja soli svakog trećeg dana, da će formirati sol slaganjem soli povli soli, i da će zgribati samo 1 put u sezoni, što je već uvela ovu godinu. Ovaj fran-

cuski sistem, ako je dobar u Africi, pokazao se štetnim za naše krajeve. Dva tri radnika su istina dovoljna da puste more u solna guma, ali zato nekoliko obilnih kiša, kao za štrajka učine svoje i tako eto na mjesto 900 vagona Monopol dobije u Pagu 250 vagona, i tako će biti unapred svaku godinu.

Ovih dana došao nam je iz Afrike, iz Tunizije parobrod talijanski *Natale L.* iz Spezie te iskrcao 340 vagona soli. I u ovome vidimo patriotizam nadlež. Koldrovici, koji uzajmljuju kod Talijana parobrode, dok naši mornari nemaju zarade, a za patriotizam govorio je da ne smije kupiti motor za soline u Italiji, pa ga je naručio u Krajevici, i vele da košta oko 200.000 dinara, i to brodice od 8 metara!!!

J. FELICINOVIĆ.

Lupeština u Bukovici

BUKOVICA, 23. rujna 1925.

Na daleko su poznate bukovačke krađe blaga. Da i naša javnost bude informirana o velikim krađama blaga, koje su učestale zadnja dva mjeseca, evo nekoliko slučajeva u Erveniku i okolici: Đakulović Jadri bilo je ukradeno 18 glava, Končaru 13, Kuzmozecu u Žegar 11, nekom u Nuniću 13, Marku Ivančeviću 4, Blažu Ivančeviću 4, Mandi ud. Čengić 2, Luki Paicu 2, Blažu Paicu 2, Grgi Paicu 2, Mijatu Paicu 1, Marku Čengić 4, Marku Čengić 10 kom. robe iz kovčega u vrijednosti od D 800, Nikoli Ivančeviću konja.

Pred žandarima bježe i skrivaju se po planinama: Jure Čengić Jadrin i Ante Ivančević Nikolin, a u samoj okolici Ervenika šest poznatih lupeža. Uza sve te krađe žandarska stanica u Erveniku nema nego samo 3 čovjeka na 40 km² svoga rajona. Za ovim krađama ni najmanje ne zaostaju one u Bjelini, Medvidju, Krupi i Bilišanima. Zato bi prva dužnost naših državnih vlasti morala biti, da svaku bukovačku žandarsku stanicu popune najmanje sa 5-6 ljudi, ako želimo da se zaštiti život i imanje našeg bukovačca, koje je ugroženo.

Konac štrajka solara u Pagu

PAG, dne 23. rujna 1925.

Nakon dva duga mjeseca borbe, štrajk je svršio sa pobjedom Jugoslavenskog Strukovnog Saveza u Pagu. Monopol se nadao da će radništvo isprazniti svoju borbenu blagajnu, pa da će kapitulirati, ali se je gorko prevario. Tako je povišeno mladim radnicima 32% a starijim 26%. Osim toga je JSS. dobio i prenos svih monopolskih artikla uključivši i prenos soli od parobroda ili od solnih guma do magazina u Pagu. Tako je

pobjeda JSS. potpuna ili bolje pobjeda čvrste organizacije i discipline bijednih paških solara. Važno je i to, da u ovo 60 dana narod u Pagu je pretrpio najveću bijedu, no ipak nitko nije razbio redove i disciplinu, i uza sav veliki broj od 500 radnika, nije se dogodilo nikada za vrijeme štrajka najmanji incident, premda se nepravdanim uapšenjem nekih članova JSS nemilo dirnulo naš JSS. JSS mora da na osobiti način

Nove knjige i listovi

k IZABRANI SPISI DRA KREKA. Velika ličnost dra Kreka, prvoborba za jugoslavensku stvar, bez dvojbe traži iscrpljiv prikaz rada. Dr Krek je svoj rad pružio na svima poljima. Zato imamo od njega toliko toga i na političkom i na gospodarskom i na prosvjetnom polju. Koliko je bilo znanje dra Kreka i koje su bile njegove ideje vodilice, najbolje će svatko razabrati iz njegovih pisanih djela. Zaslugom Krekovih učenika i prijatelja, a osobito prof. Ivana Dolencica izašla

su dosad dva sveska njegovih spisa. U prvom svesku pratimo sav rad i život dra Kreka od rođenja do doktorata. Krasan uvod o Krekovu životu i radu u toj dobi napisao je prof. Dolenc. Drugi dio spisa priređuje isti gospodin. Treći dio spisa sadržava znameniti Krekov Socializam. Takve knjige u doba njenog prvog izdanja (1901. g.) nijesu južni Slaveni uopće imali. U njoj je povijest čitavog socijalizma te državnoopravni nazor Krekov. — Obe knjige se mogu

pokupi svoje sirotinjske suze, koje teku bistre kao atemova zrnja, kao da im nije izvor srce, koje krvari. Sveta banalnost! Isto nevideno ječanje dolazi na str. 184. Šta treba da autor govori o „neintelligentnosti, nedodupavnosti i ludosti“ toga ili onoga, a ne će da nam konkretno izloži neintelligentnost recimo Ljubice Borske. Kako ulazi u jednu pripovijest, kao što je ta, pohvala zagrebačkim ljekarima? Dosljedno tome je mogao autor uvesti i plaćene oglase, koji bi se mogli lijepo staviti u tekst recimo ovako: Umišljenović je obukao čistu novu košulju, opranu sapunom tvornice Slavija — ili — kod objeda su najprije donijeli juhu s tjesteninom tvornice Stipe Šare, koja se rastapa u ustima. Mogao bi n. pr. staviti da je Nevenka išla u zubara Miha Jerinića itd.

Autor se silno žali na više mjesta nad takozvanom pokvarenošću društva. To je ugodna činjenica. Ali mi bi htjeli vidjeti opisanu pokvarenost nešto uvjerljivije i ne tako retorički, kao na strani 157 u opisu igrača. U svoje vrijeme nije ni stari Đuro Deželić tako pisao.

Pisac voli banalnost i nemogućnost. Gospodica, dotično zaslugom

g. pisca gospoda Eusebija govori na stranicama 170 i 244 veoma mudro. Da jedna gospoda govori o pravno sudačkoj medicini, a da opet završava svoje govore sa: „Njemu ću pružiti svoju ruku“ je svečanobanalno i dosadno. Nemoguće je da se po autorovim riječima na stranici 187 „snaha i zaova dobro gledaju“ a četiri stranice iza toga, a da nije nekakva razloga, snaha i zaova se „intimno ne slažu“. Nemoguće i banalno je, gospodine auktore, da industrijalac Gvozdenović na stranici 186 kod objeda nabraja, koje sve tvornice ima. Nemoguće je da se na stranici 108 Umišljenoviću „danilo“ od Darinkinog pranja, a već na stranici 109 se „nije osjećao pogodanim“. Nije moguće da gospodica Eusebija, koju autor dva puta naziva materom, u isti mah bude i pristala, pa čak lijepa. Nije moguće da netko piše onakvo trgovačko pismo, kao što to iznaša autor na stranici 199. Oni pasusi o staroj Trbuhovički, budućoj punici Umišljenovića, koja se prijeti da će zeta „zauzdati“, odviše sulegendarni, a ne baš istiniti i mogućti. G. pisac je ipak talentiran. On je u nestašici lica za svoju knjigu, poslao Nevenku u zubara i tu zaljubio njegovog tehnika Mirka i nju i — hokus-pokus!

— eto Vam nekoliko novih lica u knjizi. Vjerujte, taj bi se talent dao iskoristiti. Recimo da g. pisac, koji raspravlja o nestašici svatova u Šibeniku na pune četiri stranice, otvori kao neke vrste ured za sklapanje brakova. Moglo bi tu biti sjajne sreće. Ali pisac je, kao u gore spomenutom slučaju, i drugdje postupao. Kakvog li saveza ima n. pr. „grossista“ Danić sa Umišljenovcem — e, to još nijesam mogao odgonetati. A ipak je tu devet stranica utrošeno. Pa na koncu, kako li je upao u roman Jezeranski i njegova familija, koja je svojim osobama ispunila dobar dio knjige? Preko jedne obične pozajmice. Umišljenović je naime posudio mladom Jezeranskom nešto para. A ta je familija izvanredna. Kći Bosiljka, ta po riječima g. pisca dobra Bosiljka, kao kakva šiparica ide u svoju sobicu, da nevidena zajeca. (Iza toga pet točkica!) Ako to nije banalan način prikazivanja familijarnog života, onda ja ne znam šta je. Imate i ovaj: razdragano sunce se sigra s vazdušnim čarlijanjem (!)

U satiričkoj pripovijetci g. Mina imate još nekoliko stvari, koje su tu vrlo loše postavljene. Gospodin auktor je mogao poslati one dugačke elogije

Jadriji etc., koji su čudnovato skupa postavljeni, kamo drugdje. Tu su i preveć nagomilani i besmisleni. U jednoj tako dosadnoj knjizi to zvuči neugodno. Inače i konstrukcija svih elogija Jadriji, Krci, Šubičevcu imaju i formu i značajku izdanja kakvog društva za saobraćaj putnika.

Dosta! Knjiga Milka Mina je grješna. I karakteri lica i izradnja situacija, i tehnika i ideja (ako je ima!) u romanu su dosadni i vrlo površno izradeni. Knjiga je promašena. Ona gorčina života, koja je dala autoru pero u ruke, je postala pelivanski smiješna. Vječna šteta. Roman nije bio u autoru izraden. Ni roman, ni ideja romana. Stoga je auktor u potražbi za nečim, čim će stvoriti poglavlja, posegnuo za svim, što mu se činilo interesantnim. A to je učinilo da su i riječi čitačima, koje je auktor zapisao na četvrti stranici svoje knjige, ostale riječi. Knjiga je to jadnog smiješna. Čitač će se možda nasmejati, ali — zamisliti? To ne će moći, jer sve što je izneseno u knjizi, vrlo je malo, slabo i jadno.

BOŽA DULIBIĆ.

POMOZITE „ŠUBIČEVAC“!

naručiti kod Jugoslovsanske knjigarnice u Ljubljani. Mi ih svim prijateljima baš od srca preporučamo.

k PETAR GRGEC: KOD NAMJENIKA KRISTOVA. Grc je kod nas poznata osoba. U tri zadnje godine ovo je treća knjiga, koju on daje u javnost. U njoj se nalazi opisano hrvatsko hodočašće u Rim proljeća ove godine. Ali ne samo to. U njoj će čitatelj naći i više kulturno-povijesnih crta iz života našeg naroda te odnošaja Hrvata s Rimom. Stoga je ta knjiga dvostruko zanimiva. Samo hodočašće je opisano vrlo ugodno i

lijepo, tek nešto smeta retorika završetaka nekih poglavlja. Knjiga je ukrašena sa tridesetak slika te stoji 30 dinara, a naručuje se kod Narodne Prosvjete, Zagreb 1, pošt. pret. 109.

k ANTUN MRKUN: KRŠĆANSKA KARITAS. Poznati slovenski organizator župnik Mrkun izdao je knjigu o kršćansko-hu manitarnom radu, koja je vrlo zanimljiva baš radi njezine praktičnosti. Pisac je u njoj nagomilao silan dobro obrađen materijal. — Knjiga, koja stoji 20 dinara, naručuje se kod Narodne Prosvjete.

Iz Šibenika i okolice.

JOŠ O DOLASKU I DOČEKU NJ. V. KRALJA

Program dolaska i boravka Nj. V. Kralja, koji smo donijeli u zadnjem broju, ostaje u bitnosti neizmijenjen. Potankosti su još slijedeće. Kralj prolazi pri polasku u crkve kroz špalire društava i građanstva, koji stoje ovim redom: Na vrhu pristana stoji vojna muzika, a na pristanu do samog velikog slavoluka, koji je širok 13 a visok 12 metara te nosi natpis „Kralju Aleksandre, Šibenik je Tvoj!“, stoji vojska. Od slavoluka do konca kavane „Istra“ prave špalir redom članovi Sokolskog Društva, Hrvatskog Sokola i Hrvatskog Orla sa sokolskom glazbom. Iza hrvatskih Orlava dolaze skauti. S morske strane prave špalir stotine lađa otočana, koje će biti slikovito iskičene. Pred biskupskim dvorom i kraj njega na podignutim tribinama čekaju kralja djeca mjesnih osnovnih škola, a iza njih bi imala biti Šibenska Glazba. U katedrali čeka Kralja katoličko svećenstvo s presvijetlim šibenskim biskupom drom Miletom. Na plokati Stolne Crkve pozdravljaju Kralja porudane članice ženskih društava Narodne Zadruge i Zore te pedeset težačica u šibenskoj narodnoj nošnji, a iza njih šibenski akademici. Na malom trgu ispred drogarije Kučera pozdravlja Kralja velika grupa težača u šibenskoj narodnoj nošnji. Ispred dućana Ciulić stajat će korporativno Trgovačkoobrtničko udruženje. Kralj prolazi glavnom ulicom do trgovine M. Skočića te zakreće u pravoslavnu Sabornu crkvu. Na povratku iz pravoslavne crkve Kralj ide do Poljane Kralja Petra. Pred Kazalištem čeka, u Kralja članovi Filharmonije, a pred komandom mjesta stoje korporativno invalidi.

Na Poljani Kralja Petra prave špalir s jedne strane vatrogasci u komplektnoj opremi te čitava četa konjanika u narodnoj nošnji. Pred ogradom varoške crkve čine špalir na tribinama učenci nižih razreda gimnazije i realne gimnazije. Od komande mjesta do perivoja, uz Narodnu kavanu stoje u redovima učenci viših razreda mjesnih gimnazija. Od Poljane k moru prave špalir učenci Učiteljske škole.

Građanstvo se može postaviti iza špalira te mora u svemu slušati redatelje. U dva sata poslije podne mora svatko biti na svojem mjestu miran i čekati zapovijed za razlaz, jer prije nje ne smije nitko s mjesta, gdje stoji. Dopusšteno je bacati cvijeće, ali samo odijeljeno, a ne vezano u bukete. Otočani iz okolice Šibenika, koji dođu u poslije podne, moraju oštati u svojim lađama. Uopće ne smije za Kraljeva prolaska gradom biti nikakve strke ni kroz Dobrić ni kroz perivoj.

Kralj će primati poklonstva društava i korporacija u dvorani šibenskog okružnog suda. U subotu u 8 sati navečer je u Kazalištu koncerat Filharmonije, a iza koncerata bakljada, koju predvodi predsjednik dr Vlašić sa drugim odličnim građanima Šibenika.

U nedjelju u 8 sati navečer priređuje Općina Nj. V. Kralju večeru u dvorani Sokolskog Društva na kojoj će na želju Kraljevu biti više hrvatskih težaka iz Šibenika. Na Poljani će biti pučka zabava sa koncertiranjem m triju glazba. Zatim se Kralju opet priređuje bakljada do odlaska parobroda u Preko.

š UPOZORUJEMO NAŠE SARADNIKE I OGLASIVAČE da će slijedeći broj našeg lista, koji izlazi u subotu prigodom Kraljeva dolaska, imati dvostruki opseg i nakladu. Saradnici neka svoje priloge pošalju najdalje do četvrtka, a gg. trgovce, obrtnike i industrijalce upozoravamo da je taj broj najpodesniji za oglase svake vrste.

š UČITELJI U DALMACIJI. Čitamo u splitskoj Državi da je ministarstvo prosvjete donijelo odluku, da se, budući da na osnovnim školama u Dalmaciji ima vrlo mali broj učitelja, postavi veći broj novih učitelja iz Srbije u tim školama. Međutim čujemo da od ovogodišnjih maturanata na mjesnoj Učiteljskoj školi, velik dio ne može naći mjesta, jer su mnoge škole zatvorene a učiteljstvo je u drugima dovoljno. Ima li dakle smisla dovoditi učitelje iz Srbije u Dalmaciju, kad ni rodna djeca našeg Primorja ne mogu naći kruha?

š LIČNE VIJESTI. Ovih dana boravi u našem gradu poznati naš fizičar te bivši predsjednik Matice Hrvatske g. dr Oton Kučera.

š † JANJA RELJANOVIĆ. Sinoć je umrla stariša sestra trećoretkinja u Varošu s. Janja Reljanović, opće poznata i cijenjena redovnica. Jutros joj je priređen lijep sprovod, u kojemu je učestvovalo mnoštvo svijeta. Počivala u miru!

š KNJIZNICA PAVLINOVIĆ otvorena je srijedom, subotom i nedjeljom od 5—6 sati poslije podne. Knjižnica ima veliki izbor domaće i strane literature, a kako je taksa za knjige malena, moguće je svakome da se dade uvesti u članstvo.

š UPRAVA NAŠEG LISTA traži nekoliko kolporterata, kojima daje po dinara po svakom rasprodanom primjerku. Prijave se primaju u Hrvatskoj Zadrudnoj Tiskari.

š GLAVNA SKUPŠTINA ORLA. U nedjelju održana je glavna skupština šibenskog Orla, na kojoj je bila izabrana ova uprava: Predsjednik br. Vladimir Kulić, podpredsjednik br. don Ante Radić, tajnik br. Fajdiga Vlado, blagajnik br. Ergo Radić, gospodar br. Kollenz Antun, duhovni vođa br. Vrcan o. Ćiril, načelnik br. Foretić Dinko, vođa naraštaja br. don Krsto Stošić; revizori braća Meznarić Augustin, Marenzi Petar i Gulam Ra-

de; odbornici braća Zaninović Ante, Trlaja Tomislav i Baranović Petar.

š SMRTAN PAD ČOBANA. U nedjeljak čuvao je svoje stado na Trtru 12-godišnji čoban Dunko Protega, sin Luke, iz Bilica. Dijete se popelo na jednu visoku stijenu, šest metara visoku i prihvatilo se o jednu kamenitu izbočinu, koja se slabo držala stijene. Najedamput je stijena, teška šezdeset kilograma, popustila i mali je iz velike visine pao na jedan kamen i na mjestu ostao mrtav. Čoban je razbio čelo i kosti lica. Jednu uru nakon pada našli su mrtva nesretnog čobana drugovi te javili tužnu vijest roditeljima.

š UGUŠILO SE DIJETE U VIDRU. U subotu je pred kućom Ante Jelčića u Vrpolju stajalo vidro, 27 centimetra duboko, do polovice napunjeno vodom. Na nerazjašnjen način upala je u vidro kći Jelčićeva Mara, 2 godine stara i ugušila se u vodi.

š NEKOLIKO DIVLJAKA U TIJEŠNOM. Priča nam prijatelj, da se u Tijesnom nalazi nekoliko ljudi, koji nikako ne mogu podnijeti ni hrvatske Orlove ni njihovu hrvatsku trobojku. Tako se onomadno dogodilo da je jedna „klapa“ takvih divljaka napala tri članice Orla, koje su došle svojoj rodbini. U vikanj protiv njih, kažu nam, da se isticao i ljekarik Obratov. Žaloso je, što takve nekulturne ispade prave članovi Sokolskog društva, te tako tjeraju zadnje ljude, koji nisu skloni uličarskoj kulturi, iz društva. Šta će na to starješinstvo šibenske sokolske župe?

CIPELE

od crne ili smeđe teleće kože, domaće izradbe Din 155.- od finog crnog boksa Din 185.- iz kraljeve kože podkivane Din 160.- razaslija veletrovinna R. Stermečki, Celje br. 17. Slovenija.

Ilustrirani cjenik sa preko 1000 slika šalje se svakome badava. Uzorke štofova, kamgarna i razne manufakturne robe dobijete 8 dana na ogled. Ako roba ne odgovara i nije odsječena, može se promijeniti, ili pak vratiti novac. Narudžbe preko Din. 500.— šalju se od poštarije slobodno. Zastupnici se primaju. Trgovci engros cijene.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D. U LJUBLJANI

VLASTITA ZGRADA
GLAVNA ULICA 108.

PODRUŽNICA ŠIBENIK

BRZ. NASLOV GOSPOBANKA
TELEFON BR. 16. - NOĆNI 67.

Podružnice: Celje, Đakovo, Maribor, Novi Sad, Sarajevo, Sombor, Split.

Ispostava: Bled.

Dionička glavnica i pričuva preko Din. 15.000.000.

Ulošci nad Din. 150.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamaćuje najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne poslove povoljno, točno i brzo.